

Komunikat prasowy

Agencji UE ds. narkotyków z siedzibą w Lizbonie

EUROPEJSKI RAPORT NARKOTYKOWY NA ROK 2022: NAJWAŻNIEJSZE KWESTIE

Powrót podaży i używania narkotyków po zakłóceniach w wyniku pandemii COVID-19

(14.06.2022, LIZBONA **ZAKAZ PUBLIKACJI DO GODZ. 11.00 CET/10.00 Lizbona**) Szybkie odbicie podaży i zażywania narkotyków w następstwie zakłóceń związanych z COVID-19 to jedno z zagadnień, na które **agencja UE ds. narkotyków (EMCDDA)** zwróciła uwagę w chwili publikacji **Europejskiego raportu narkotykowego na rok 2022: Tendencje i osiągnięcia** (1). W raporcie przedstawiono najnowszy przegląd sytuacji narkotykowej w Europie, przeanalizowano długoterminowe tendencje i pojawiające się zagrożenia. W czasie, gdy sytuacja międzynarodowa niesie ze sobą nowe wyzwania, w sprawozdaniu przeanalizowano również, w jaki sposób bieżące wydarzenia światowe mogą wpłynąć na dynamikę problemu narkotykowego w Europie w przyszłości.

W rocznym przeglądzie opisano, w jaki sposób problemy narkotykowe w Europie nadal się rozwijają i jak innowacje napędzają rynek narkotykowy. Dostępność narkotyków utrzymuje się na wysokim poziomie w całej UE (w niektórych przypadkach, takich jak kokaina, powyżej poziomów sprzed pandemii), a substancje o silnym działaniu i niebezpieczne nadal występują. W sprawozdaniu wskazano również na coraz większą różnorodność produktów z konopi indyjskich oraz wzrost produkcji narkotyków syntetycznych w Europie.

W przypadku używania narkotyków występują również oznaki powrotu do poziomu sprzed pandemii. Na przykład analiza ścieków ujawnia wzrost użycia kokainy, cracku, amfetaminy i metamfetaminy w niektórych miastach w latach 2020–2021 (2). Wraz z rozluźnieniem ograniczeń związanych z COVID-19 w całej Europie wydaje się, że leczenie uzależnienia od narkotyków i inne usługi powróciły do dotychczasowego scenariusza postępowania, zachowując przy tym niektóre innowacyjne praktyki przyjęte w trakcie lockdownu (e-zdrowie, telemedycyna).

Europejska komisarz do spraw wewnętrznych Ylva Johansson mówi: „Ciągła eskalacja produkcji narkotyków syntetycznych w UE pokazuje, że zorganizowane grupy przestępcze nieustannie dążą do czerpania korzyści z nielegalnego handlu narkotykami, narażając zdrowie publiczne i bezpieczeństwo. Szczególnie niepokojące jest to, że partnerstwa między europejskimi i międzynarodowymi sieciami przestępczymi doprowadziły do rekordowej dostępności kokainy i produkcji metamfetaminy na skalę przemysłową w Europie. W ten sposób zwiększa się prawdopodobieństwo zwiększonego użycia i szkód. UE i jej państwa członkowskie będą nadal przeciwdziałać tym rozwijającym się zagrożeniom poprzez współpracę, w oparciu o priorytety UE w zakresie przestępczości oraz strategię narkotykową i strategię bezpieczeństwa”.

Dyrektor EMCDDA Alexis Goosdeel dodaje: „Komunikat zwrotny z tego raportu można podsumować trzema słowami: *Wszędzie, Wszystko, Każdy*. Znane narkotyki nigdy nie były tak dostępne i nadal pojawiają się nowe substancje o dużej sile działania. Obecnie prawie wszystko, co posiada właściwości psychoaktywne, może być narkotykiem, gdyż zacierają się różnice między substancjami legalnymi od niedozwolonymi. I każdy może zostać dotknięty, bezpośrednio lub pośrednio, ponieważ problemy narkotykowe zaostrzają większość innych ważnych problemów zdrowotnych i społecznych, przed którymi obecnie stoimy. Sprawozdanie to pojawia się w momencie, gdy ważne wydarzenia o wymiarze globalnym dotyczą wszystkich obszarów naszego życia. Poprzez analizę obecnych tendencji i pojawiających się

zagrożeń bada ona, w jaki sposób zmiany te mogą wpłynąć na problemy narkotykowe w Europie w przyszłości. Jestem głęboko przekonany, że możemy zająć się złożonymi kwestiami politycznymi w dziedzinie narkotyków tylko wtedy, gdy nasze odpowiedzi będziemy opierać na wyważonej i opartej na dowodach wiedzy na temat tego problemu”.

Nadal pojawiają się nowe niebezpieczne substancje psychoaktywne – katynony w centrum uwagi

Nowe substancje psychoaktywne (NPS) w Europie nadal pojawiają się w tempie jeden na tydzień, co stanowi wyzwanie dla zdrowia publicznego. W 2021 r. za pośrednictwem **Europejskiego systemu wczesnego ostrzegania** (EWS) zgłoszono po raz pierwszy 52 nowe narkotyki, co zwiększyło całkowitą liczbę NPS monitorowanych przez EMCDDA do 880. W 2021 r. po raz pierwszy zgłoszono 6 nowych **syntetycznych opioidów**, 6 **syntetycznych katynonów** i 15 nowych **syntetycznych kannabinoidów**. W związku z tym, że sieć EWS obchodzi 25. rocznicę powstania, w dniu dzisiejszym opublikowano nowe sprawozdanie na temat osiągnięć EWS ⁽³⁾.

W 2020 r. w Europie skonfiskowano rekordowe ilości NSP (27 w UE, Turcji i Norwegii), wynoszące łącznie 6,9 tony (41 100 konfiskat). Wśród skonfiskowanych materiałów 3,3 tony stanowiły syntetyczne katynony, często sprzedawane jako zamienniki znanych substancji stymulujących (np. kokainy, MDMA). W następstwie kontroli syntetycznych katynonów w Chinach, większość dużych ilości tych substancji przemyconych do Europy w 2020 r. pochodziła z Indii, prawdopodobnie odzwierciedlając dostosowanie rynku do kontroli prawnych i zakłóceń w dostawach. Pod koniec 2021 r. **EMCDDA** monitorowało 162 syntetyczne katynony, co czyni je drugą co do wielkości kategorią NPS monitorowanych po syntetycznych kannabinoidach (monitorowano 224). Rejestrowanie rekordowych przypadków przemytu katynonów do Europy oraz doniesień o problemach zdrowotnych (np. zatruciach) wywołało nowe reakcje. W 2021 r. ocenie ryzyka poddano dwa syntetyczne katynony **3-MMC** i **3-CMC**, a Komisja Europejska zaproponowała objęcie ich kontrolą w całej UE.

Konopie indyjskie — nowe osiągnięcia w zakresie najpopularniejszego w Europie nielegalnego narkotyku

Rozwój sytuacji w obszarze konopi indyjskich stawia nowe wyzwania przed tym, jak kraje reagują na najczęściej spożywane w Europie niedozwolone środki odurzające. Produkty z konopi indyjskich są coraz bardziej różnorodne, w tym ekstrakty i produkty jadalne (o wysokiej zawartości THC) i produkty CBD (o niskiej zawartości THC). Zmienia się również środowisko polityczne Europy w zakresie konopi indyjskich, a zakres polityki stopniowo się poszerza. Oprócz nielegalnego kontrolowania konopi polityka obejmuje obecnie przepisy dotyczące konopi przeznaczonych do zastosowań medycznych i innych.

W 2020 r. średnia zawartość THC w haszyszu wynosiła 21%, niemal dwa razy więcej niż w przypadku marihuany (11%), co odwróciło tendencję obserwowaną w ostatnich latach, kiedy marihuana miała zazwyczaj większą siłę działania. Odzwierciedla to innowacje rynkowe, ponieważ wydaje się, że producenci haszyszu, zwykle spoza UE, zareagowali na konkurencję ze strony marihuany wytwarzanej w Europie. W raporcie podkreślono również obawy związane z zafałszowaniem nielegalnych produktów z konopi indyjskich syntetycznymi kannabinoidami, które mogą być bardzo silne i toksyczne. Osoby, które uważają, że zakupiły naturalne produkty z konopi indyjskich, mogą nie wiedzieć, że produkt zawiera syntetyczne kannabinoidy i że są one narażone na większe ryzyko dla zdrowia.

Oznaki wzrostu produkcji narkotyków, handlu nimi i ich dostępności w Europie

W 2020 r. zlikwidowano ponad 350 nielegalnych laboratoriów produkujących narkotyki, w tym niektóre duże zakłady produkujące kokainę, metamfetaminę i katynony. Z najnowszej analizy wynika, że dostępność kokainy w Europie pozostaje wysoka, co stanowi szereg zagrożeń dla zdrowia. W 2020 r. w UE skonfiskowano rekordową ilość 213 ton kokainy (202 tony w 2019 r.), natomiast zlikwidowano 23 laboratoria (15 w 2019 r.) ⁽⁴⁾.

Dostępność amfetaminy jest również wysoka i może wzrastać. W 2020 r. państwa członkowskie UE skonfiskowały rekordową ilość 21,2 ton (15,4 tony w 2019 r.), a 78 laboratoriów produkujących

amfetaminę zlikwidowano (38 w 2019 r.). W sprawozdaniu wskazano na rosnącą liczbę zlikwidowanych w Europie zakładów produkujących metamfetaminę na średnią i dużą skalę. Ostatnio w Europie zmieniła się produkcja i podaż metamfetaminy. Rozwój ten niesie ze sobą ryzyko większej dostępności i możliwości zwiększonego wykorzystania.

Liczba zlikwidowanych laboratoriów MDMA (29) pozostała w 2020 r. stosunkowo stabilna. Ponadto zlikwidowano 15 zakładów produkujących katynony (5 w 2019 r.) oraz skonfiskowano 860 kg prekursorów chemicznych do produkcji katynonu (438 w 2019 r.). W 2020 r. w UE zlikwidowano również nielegalne laboratoria produkujące heroinę, ketaminę, GBL i DMT.

Kluczową kwestią poruszoną w raporcie jest to, czy na rynkach narkotykowych w „głębokiej sieci” (darknet) odnotowuje się tendencje zniżkowe. Wydaje się, że na działalność na tych rynkach wpływ miało wiele czynników (np. działalność organów ścigania, problemy z dostawą, oszustwa). Na koniec 2021 r. szacowane dochody drastycznie spadły do poziomu nieco poniżej 30 000 EUR dziennie (w porównaniu z 1 mln EUR dziennie w 2020 r.). Wydaje się, że preferowane są media społecznościowe i aplikacje do komunikatorów internetowych jako bezpieczniejsze i wygodniejsze źródło dostaw, co podkreśla potrzebę reakcji w tym obszarze.

Potrzeba rozszerzenia usług w zakresie leczenia i redukcji szkód

W dzisiejszym sprawozdaniu podkreślono potrzebę zwiększenia zakresu usług w zakresie leczenia i redukcji szkód w Europie dla osób przyjmujących narkotyki drogą iniekcji. W 2020 r. tylko **Czechy, Hiszpania, Luksemburg i Norwegia** poinformowały, że osiągnęły cele Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) na 2020 r. w zakresie zapewnienia 200 strzykawek na osobę przyjmującą narkotyki drogą iniekcji i posiadania 40% populacji osób wysoce ryzykownie używających opioidów w ramach leczenia agonistycznego opioidów (OAT), czynnika ochronnego przeciwko przedawkowaniu narkotyków. Szacuje się, że w 2020 r. w UE było milion osób używających opioidów w sposób wysoce ryzykowny i 514 000 pacjentów z OAT, co wskazuje na ogólny zasięg leczenia na poziomie 50%. Między poszczególnymi krajami istnieją jednak znaczne różnice, a w wielu państwach członkowskich UE dostępność leczenia jest nadal niewystarczająca.

Przyjmowanie narkotyków drogą iniekcji wiąże się z poważnymi problemami zdrowotnymi, takimi jak choroby zakaźne, przedawkowanie i zgony. Chociaż liczba osób przyjmujących heroinę drogą iniekcji spada, coraz więcej obaw budzi wstrzykiwanie większej liczby substancji, w tym amfetamin, kokainy, syntetycznych katynonów, przepisanych opioidów oraz innych leków.

Szacuje się, że w 2020 r. w UE doszło do 5 800 zgonów spowodowanych przedawkowaniem niedozwolonych środków odurzających. Większość tych ofiar śmiertelnych była związana z toksycznością polinarkotykową, która zazwyczaj obejmuje połączenia niedozwolonych opioidów, innych niedozwolonych środków odurzających, leków i alkoholu ⁽⁵⁾. Oprócz wysokiej dostępności kokainy w Europie, doniesienia wskazują, że używanie cracku może się zwiększać i jest obecnie obserwowane wśród szczególnie zagrożonych osób zażywających narkotyki w większej liczbie miast i krajów. Crack jest zwykle wdychany, ale można go również wstrzykiwać i jest związany z szeregiem szkód zdrowotnych i społecznych (np. choroby zakaźne i przemoc). Tendencje długoterminowe wskazują, że w 2020 r. około 7 000 pacjentów rozpoczynających leczenie uzależnienia od narkotyków w Europie podało trzykrotnie większą liczbę pacjentów w 2016 r.

Sytuacja międzynarodowa: nowe wyzwania i potencjalne zagrożenia

Problemy narkotykowe w Europie mogą być kształtowane przez międzynarodowe wydarzenia. W opublikowanym dziś sprawozdaniu przeanalizowano ostatnie wydarzenia w **Afganistanie** i **Ukrainie** oraz potencjalne skutki dla dziedziny narkotyków. Mimo że jest jeszcze zbyt wcześnie, aby ocenić pełen wpływ tych wydarzeń, potrzebne będzie ukierunkowane monitorowanie sytuacji, aby dostarczyć informacji na potrzeby polityki i reakcji.

Pomimo wprowadzonego w 2022 r. przez talibów zakazu produkcji, sprzedaży i handlu nielegalnymi narkotykami w **Afganistanie**, uprawa maku wydaje się być kontynuowana. Obecne problemy finansowe w tym kraju mogą sprawić, że przychody z używania narkotyków staną się ważniejszym źródłem dochodów, co może doprowadzić do wzrostu przemytu heroiny do Europy. Inną kluczową kwestią jest to, czy Europa stanie się rynkiem konsumenckim dla metamfetaminy wytwarzanej w Afganistanie. Producenci europejscy dostarczają obecnie ten narkotyk na rynek UE. W ostatnim czasie odnotowano jednak również produkcję metamfetaminy na dużą skalę opartą na ephedrze w **Afganistanie**, a także wzrost liczby konfiskat tego narkotyku na niektórych uznanych trasach przemytu heroiny.

Wojna na **Ukrainie** zwiększyła niepewność co do sytuacji narkotykowej w Europie. Osoby mające dostęp do leczenia uzależnienia od narkotyków na Ukrainie stanowią będą niewielką część osób szukających schronienia w UE. Osoby te będą potrzebowały ciągłości leczenia, a także usług dostosowanych do ich szczególnych potrzeb i języka. Bardziej ogólnie rzecz biorąc, osoby uciekające przed konfliktem prawdopodobnie doświadczą poważnego stresu psychologicznego, co sprawia, że są potencjalnie bardziej narażone na problemy związane z nadużywaniem substancji odurzających w przyszłości. Wojna może również powodować zmiany tras handlu ludźmi, ponieważ przestępcy wykorzystują słabe punkty lub unikają dotkniętych nimi obszarów.

Przewodniczący zarządu EMCDDA Franz Pietsch stwierdza: „Dzisiejszy raport zawiera strategiczny i całościowy przegląd sytuacji narkotykowej w Europie oraz jej wpływu na zdrowie publiczne i bezpieczeństwo. Jest to niezbędne narzędzie, aby pomóc decydentom i specjalistom w dziedzinie narkotyków w poprawie ich gotowości i reagowania. W tym tygodniu obchodzona jest 25. rocznica powstania unijnego systemu wczesnego ostrzegania o nowych substancjach psychoaktywnych. W miarę jak pojawiają się nowe narkotyki, potrzebne jest większe wsparcie dla krajowych systemów wczesnego ostrzegania oraz badań kryminalistycznych i toksykologicznych w celu lepszego wykrywania pojawiających się zagrożeń i reagowania na nie oraz ochrony zdrowia publicznego.”

(¹) *Europejski raport narkotykowy na rok 2022* (25 języków) — https://www.emcdda.europa.eu/edr2022_en
Dane krajowe stanowiące podstawę sprawozdania (Biuletyn statystyczny 2022) — https://www.emcdda.europa.eu/data/stats2022_en W sprawozdaniu opisano sytuację narkotykową do końca 2021 r. w oparciu o dane z 2020 r. oraz, w miarę dostępności, z 2021 r.

(²) https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/2/latest-wastewater-data-reveal-drug-taking-habits-75-european-cities_en

(³) https://www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communication/update-eu-early-warning-system-2022_en

(⁴) Najnowsze analizy unijnego rynku kokainy i metamfetaminy — https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets_en

(⁵) Miniprzewodniki EMCDDA dotyczące reagowania na problemy narkotykowe — https://www.emcdda.europa.eu/publications/health-and-social-responses-a-european-guide_en